

Gyilkossági eset.

Ezen eset közlésével czélul tüzttem kimásokat is arra buzditani, hogy jogesetek tudományos előadása által a jogtudomány körét felvilágosítani, bővíteni, s az örök igazság elveivel összehangzásba hozni igyekezzenek; mely czél, hogy valósuljon, a tudománynak, és különösen a honi jogtudománynak érdekében óhajtom és reméllem.

Tagadhatlan, hogy valamint a gyakorlat általában, úgy különösen a joggyakorlat elmélet nélkül alap nélküli valami, és biztos irányadó hiányában szünteleni tévedésnek, tapogatózásnak van ki téve. Csak ott lehet alapos, rendszeres és az emberiség czéljával megegyező haladást a jogtudományban is remélni, hol az igaz öntudatos elvekből indulván, mintegy kiegészítő része a nagy tudományosságnak; és ennek összes rendszerével kapcsolatban, s azt kellőleg kiegészítve halad az emberiségnek végczélja felé. Hol a jogtudomány mint a tudományosságnak nagy egészétől elkülönült rész tekintetik, és az nem igyekszik az erkölcsösség, jogosság az előre haladt ipar és közforgalom s egyéb emberi foglalkozások kívánatainak megfelelni: ott a jogtudománynak mozgalmi csak látszólagos haladás, valóban pedig megállapodás, vagy inkább a mennyire az emberiség egyebekben előhaladását párhuzamosan nem követi, hátramaradás, pangás.

Tagadhatatlan azonban az is, hogy a gyakorlat nemcsak czélja, hanem nélkülözhetetlen tényezője is a jogtudomány haladásának; mert valamint az észlelet általában egyik fő forrása minden tudományosságnak, anyagot nyújtván nemcsak az elméletnek, hanem egyszersmind annak próba köveül szolgálván, a mennyire az elméletnek igaz vagy hamis voltát, tökélyeit, vagy hiányait kimutatja; úgy különösen a joggyakorlat feltünteti a szükséges törvényeknek hiányát, a már létezőknek tökéletességét, az ezek alkalmazásánál nehézségeket, s így okot szolgáltat a még hiányzó törvényeknek hozatalára, a fennlévőknek pedig javítására; s ennél fogva csak ott remélhetni a jogtudományban is üdvös haladást, hol az elmélet a gyakorlattal karöltve jár, és azok egymásnak költsönös kalauzul, tanácsadónak szolgálnak.

A mondottak szerint már gyanítható a jogesetek tudományos előadásának haszna, a mennyiben t. i. az alkalmat és okot nyújt nemcsak az érvényes törvények és joggyakorlat előnyeinek vagy hiányainak kimutatására, hanem egyszersmind a jogi intézkedésekkel kapcsolatban levő egyéb emberi dolgoknak, és viszonyoknak megbíráására is.

A honi jogtudomány érdekében óhajtható tehát, hogy nálunk is, mint külföldön a bíróságoknál alkalmazottak, a mennyire hivatalos foglalkozásaik engedik, a jogirodalom terén is működjenek és hosszas, bő gyakorlat által tisztult alapos ismereteiket a jogtudománynak kétségtelen hasznára és előmenetelére közzé tenni sziveskedjenek.

Értekezésemnek tárgyát illetőleg némi igazolásomul hivatkozom az előbbre haladott külföldnek példájára, hol mint polgári, mint büntető érdekes esetek kitűnő jogtudósok által közzé tétetni szoktak. Szabad legyen többek közül különösen megemlítenem, a francia *Pitavalt*, ki érdekes bünvádi eseteknek közlése által a jogtudománynak ez ágában irányadónak mutatkozott, és kiérdemelte azt, hogy hasonló esetek gyűjteménye az ő neve után czimzett folyóiratban adatott ki, különösen Hitzig és Hering által Lipsceben; legyen szabad megemlítenem a nagy tekintélyű német jogtudóst *Feuerbachot*, ki több jeles munkái közt egy ily czimű: „Aktenmäßige Darstellung merkwürdiger Verbrechen, 3-te Auflage. Mit einer Einleitung von Dr. C. J. A. Mittermayer. Frankfurt am M. 1849.“, több kiadásban megjelent, igen tanulságos munkát készített; melyhez bevezetést írni *Mittermayer* az ismeretes, híres jogtudós sem találta tekintélyét kisebbitőnek.

Legyen szabad még igazolásomul a most nevezett jogtudós által az említett bevezetésben mondottakat idéznem. Ugyan is megjegyzi *Mittermayer*, hogy minden ítéletben, melyben valamely büntettnak betudhatása kimondatik, egyszersmind nyilatkozat foglaltatik a cselekvőnek lelki állapotáról és arról, hogy a cselekvő másként cselekedhetett, a törvény rendeletét követhette volna, és éppen azért büntetvéért felelősnek tekintethető.

Midőn a törvényhozó a törvénykönyvben szabályokat állít a betudhatásról, és a felmentő okokról, a betudhatásnak egy fő elvből indul ki, ő az akarat szabadságát, mint az embernek alapvetőjét feltételezi, magát a cselekvőnek helyzetébe gondolja, s bírálja ama különféle befolyásokat, és állapot-

tokat, melyek az ember elhatározására hatnak, és a büntető törvény elleni tetteket előidézik; vizsgálja továbbá, mily állapotok, mely feltételek közt gyakorolnak az emberre hatást, és a betudhatást mennyire szüntetik meg. Nehéz feladata van az oly törvényhozónak, ki a betudhatás feltételeit a törvénykönyvben felállítani akarja.

E nehéz munkában, folytatja *Mittermayer*, a törvényhozónak leggazdagabb anyagot nyújt a büneseteknek tanulmányozása. Feltárva áll előtte az emberi élet nagy festvénye, látja az embert, kire törvényeit számítja cselekvényeiben; megismeri a módokat, melyek szerint az emberek céljaik elnyerésére működnek, és melyekre ő előbb nem gondolt; látja a cselekvőket oly indokok által indítatva, melyeket előbb nem gyanított, büntettek okaiul oly viszonyokat és állapotokat ismer meg, miknek előidézője maga a törvényhozó; nem hunyhatja be szemét a nemzeti elvölételek befolyása elől, melyeknek uralma a nép fogalmait a jogról és jogtalanról meghomályosítja, és tévutra vezet, ki taníttatik ama tévedés iránt, melynek a törvényhozó gyakran hódol, mintha t. i. azok, kik büntetést követnek el, előre megfontolnák az elkövetendő tett mellett és ellen harcoló okokat, holott gyakran a bűnösök a rögtön támadt inger által indítatnak a bűnös határozatra.

A bünesetek tanulmányozása által ismeri meg leginkább a törvényhozó, hogy a büntettek betudhatásáról fogalmi gyakran egyoldalúak, és kísérletei, a törvénykönyvben kimondott általános elvek által a bírónak biztosan vezető szabályokat adni, valamint igyekezete, a törvényben a betudás megszűnésének minden okait kimerítőleg előadni, a lelki állapotok körül tett és fáradhatlanul előre haladó észleletek által nyert ismereteknek végtelen sokféleségén és tartalmán hajótörést szenvednek.

A történet helye Zemplénmegye éjszaki részén fekvő Ulitskriva. A főszereplők Turok György ulitskrivai görög nem egyesült lelkész, ennek neje Lejko Johanna, kik egyszersmind vádlottak, és a meggyilkolt Székelyi István mérnök.

Az eset magában, vagyis annak tárgyi tényálladéka a következő: 1860. évi szept. 14. napján reggeli 8 óra tájban a lelkész töltött kétszővű puskával, melynek egyik csőve futóval, a másik seréttel mindig töltve volt, felfegyverezve, neje társaságában lakáról elindulván, Székelyi István mérnöknek az uraság házában levő lakásához ment, hol több helységben gazda a biróval összegyülekezve, mérés végett a mérnököt vártak, ki a szobában nyitott ablaknál s ajtónál öltözködött. A lelkész az utcán a nyitott ablak előtt nejevel megállván, a mérnököt megszólította, ennek szemére vetvén, hogy miért nem jött reggelizni, és hogy megmondta neki, miszerint falujából távozzék el, miközben a lelkész a mérnököt kutyának nevezte. Ezt hallván a lelkész, legközelebb álló Szidor helységbiró, ahhoz közeledett, és látván, hogy a lelkész puskájával a nyitott ablak irányában a mérnökre czélez, és hogy már e szavak mondása közben „mindjárt megöllek“: a puska kakasát is felhuzni akarja, a bekövetkező sérelmet akadályozandó, a lelkész puskáját két kezével megragadta s töle elvenni törekedett. A lelkész azonban puskáját elvétetni nem engedvén, a puska egyrészlől elvétele, másrészlől megtartása végett a biró és lelkész oly erőszakosan viaskodtak, hogy a biró a puskát földig lehuzta, és e közbe le is térdelt. Ezután a lelkész neje a férjével viaskodó birót nyakánál mindkét kezével megragadta, s e szavak mondása közt: hadd löjjön, hadd löjjön: Tamás tanúsága szerint „hadd ölje meg a kutyát“ — a birót fojtogatta, és mint ez vallomásában mondja, őt, erős 40 éves embert nyakánál, a lelkészről oly erősen tartotta, mint a farkas. A biró e magtámadás folytán a puskát kezéből kibocsátani volt kénytelen, miután a lelkész a puskával hirtelen a pitvarba szaladt, a biró pedig hamar egymásután két lövést hallott. A lelkészné a birót kéréseire sem eresztette el, mondván „hadd löjje meg, hadd löjje meg“ és csak a lövések után bocsájtotta azt el. A bírónak szabadon bocsájtása után a lelkészné azonnal a mérnök szobájába futott, és midőn a biró később oda ment a lelkész már kijött a szobából, hol Székelyi a földön holtn feküdt.

A borzasztó tettnek megtörténte után a lelkész és neje visszamentek lakásukba. Az 1860-ki szept. 16-án felvett bonczolási jegyzőkenyv szerint Székelyi hulláján két lövésnek nyomai látszottak; az egyik lövés seréttel történt, és Székelyit előlről baloldalon a 4-ik bordánál találta, és vízirányosan haladván a testben, a szívet és tüdőt nemcsak a kilövött serétek, hanem az oldalbordának behatott töredékei által is sértette, s azonnali halált okozott; a másik lövés golyóval történt és ez Székelyit szintén elől baloldalon a 7-ik bordánál érte, és hátul a 11-ik bordánál jött ki, s így a hullát felülről lefelé futotta át.

A lövések irányából kitetszik, hogy azok nem egyszerre történtek, mert ez esetben mind a serétek, mind pedig a golyó ugyanegy irányban hatottak volna a testbe: történtek tehát a bonczolási észleletek szerint, és a tanuk vallomásaival megegyezőleg egymásután, és pedig első lövésnek tekinthető a testben vízirányosan ható, szívet és tüdőket sértő, közvetlenül halálos serétteli lövés, mely Székelyit még álltában találta; a második lövésnek tartható pedig a golyóval történt, a testbe felülről lefelé ható lövés, mely Székelyit akkor találta, midőn az már az első halálos lövés következtében a földön feküdt. E második lövést az orvosok csak közvetve mondják halálosnak, a mennyiben az, a bekövetkezendő lob, genyedés és fenesedés által legfeljebb két nap alatt okozott volna halált.

E rendkívüli borzasztó tettnél mintegy magától feltolako-dik a kérdés? — mi lehetett oka annak, hogy az alsóbb műveltség állapotából kiemelkedett lelkész, kinek egyszersmind hivatása a népek jó példát adni, azt minden botránkoztató cselekedettől tartóztatni, — és egy már természeténél fogva gyengédebb érzelmekre hajlandó nő, annyira vetemedjenek, miszerint nappal, nyilvános helyen, több emberek s illetőleg hívek jelenlétében, az akadályok erőszakos eltávolítása után gyilkosságot kövessenek el, egy magát csendesen viselő, az ily rettentő tette látszólag ki nem hívó, semmi ellenállást nem használó egyénen.

Borzadály fogja el az ember egész valóját, látván a megtörtént szörnyű tettet, és az avval közvetlenül kapcsolt külsőleg észlelt körülményekből annak elegendő okát adni nem tudván. Sőt, hogy mind ama helybeli lakosok is, kik a gyilkosság elkövetésénél jelen voltak, vagy később annak tudomására jutottak, meglepetve érezhették magukat, kétségbe nem vonható; mint-hogy — mint említém — az azzal közvetlen kapcsolatban levő körülmények a gyilkosság indokolására elegendő alapot nem nyújtottak, sőt a gyilkosok és meggyilkolt között tapasztalt személyes viszony azok közti szorosabb barátságra mutatott.

Hogy tehát a kérdéses gyilkosságnak indokait, melyek igen fontosok lehettek, megállapíthassuk, szükséges a vádlottak egymáshoz, valamint az ezek és a meggyilkolt közti viszonyt, a mint ez a tett vallomásokból kitudható, figyelembe venni, azon reményben, hogy e szerint talán sikerülend az egyébkint rejtélyes tettek indokait, egyszersmind ama kérdést: vajjon vádlottak a kérdéses gyilkosság elkövetésekor a betudást megengedő, vagy kirekesztő állapotban voltak-e? megoldani, és ha nem is teljes bizonyossággal, legalább némi valószínűséggel megállapítani.

Csatskó.

Különfelek.

(Pauer Tivadar) az akademiának f. év február 1-jén tartott jog- és történettudományi ülésében egy emlékbeszédet olvasott fel Mittermaier K. J. A. fölött.

A jogtudomány — ugymond értekező — mindinkább a particularismus jellegébe öltözött, s noha lépcsőül szolgált hivatalokhoz és kitüntetésekhez, de úgy látszott, hogy e téren lehetetlen tudományos babérokat szerezni. Ezen állapot mindaddig tartott, míg az összehasonlító tudomány tulsulyra vergődött, és a tudományt a particularismus örvényéből kiragadá. Az említett irányzat előharczosaik között Mittermaier első helyet foglal el. Mittermaier Károly József Antal 1787. augusztus 5-kén Münchenben született, hol atyja gyógyszerész volt. Orvossá szándékozott magát kiképezni, de gyenge egészsége nem engedte ezt, azért jogi tanpályára lépett. Így a landshuti egyetemen kezdé meg tanulmányait, melyben akkoron Gönner és Feuerbach tanárkodtak, s ámbár mint szegény tanuló magán oktatásra volt kénytelen magát adni, a jogtudományban mégis szép előmeneteleket tett, mint ezt az időből származó s kéziratban maradt munkája a „Természet-jogról“ bizonyítja.

Az akadémiai tanfolyam bevégeztével Münchenbe ment, hol Feuerbach mellett dolgozott. Zentner miniszter közbenjárására ösztöndíjjal nyert, melynek segítségével a heidelbergi egyetemnek az akkori leghíreseb jogtudósok, Martin, Thibaut, Zachariae, Klube, Heise stb. által ékesített tantermeit látogató, de gyenge egészségét csakhamar megzavarta a nagy erőfeszítés. — Alig hogy föllábadott, ismét neki dőlt a munkának s törhetlen szorgalmu volt mindaddig, míg a tudori oklevelet elnyerte. Nem sokára (1809.) az innsbrucki egyetem tanárává

neveztetett ki. Innsbruck akkor Bajorországhoz tartozott. De a zavargások, melyek akkor Tirolhonban kiütöttek, s melyek Tirolhonnak elszakítását Ausztriától eredményezték, gátolták Mittermaier abban, hogy székét elfoglalja. Így magántanító lett Landshut intézetében, itt a polgári jogot és büntető jogtant, Gönner távozásával a perjogot is előadta. 1811. évben rendes tanárrá lett ugyanott.

A bonni egyetem meghívását 1819-ben elfogadta, de 1821-ben Heidelbergbe költözött, melynek 46 éven át fő büszkesége volt.

Már ifju korában kezdé meg írói pályáját. Első munkája a büntető perben való bizonyítékról értekezett; 3 rendszeres kézikönyvre nagy föltűnést okozott. A német büntető per őt, a német polgári jog nyolcz, a közönséges polgári per három kiadást ért el.

Eme kézikönyvek hatását még növelték a nagyszámu monographiák és apróbb dolgozatok, melyeknek száma 600-ra rugott. Az „Archiv für civilistische Praxis“ és „Archiv des Kriminalrechts“ folyóiratokat szerkeszté. Irodalmi működésénél fő figyelmet fordított az időnek korszerű igényeire. Ekként azon nagy irodalmi harcban is, mely a jogászokat két táborra szakítá, inkább a philosophiai iskolához vonzatott, de egészen még sem csatlakozott hozzá, hanem közvetítői szerepet foglalt el.

Az indokok ereje előtt mindig meghajlott. Így történt, hogy véleményét több fő kérdésre nézve később megváltoztató. Az esküdtzéseknek eleinte ellensége volt, később legbuzgóbb védőke; eieinte a halálbüntetés pártolója, 1848 óta annak kérlelhetlen ellene. Nemcsak írói és akadémiai pályáján, hanem a politikai életben is nagy érdemeket gyűjte magának. — 1829-ben Baden nagy hercegség codificáló bizottságának tagja volt. 1831 óta Bruchsal városát képviselte a képviselő kamarákban, hol 1833 óta folytonosan elnökké választott. A frankfurti parlamentbe is beválasztatván, itt tevékeny részt vett a munkálatokban, de szép reményeit csakhamar meghiusulni látván, visszavonult a politikai küzdőtérrel. Egy évvel tanári kinevezetése után Walter tanár leányát vevé nőül, vele boldog házasságban élt, és 7 gyermeket nemzett. De nemcsak családja iránt, hanem mindeközül, a kít csak ismert, érezteté jótékony, emberbaráti szívét, az özvegyeknek és árváknak valóságos atyja volt, és vagyonának jelentékeny részét azok segélyezésére fordítá.

A milyenek voltak érdemei, oly elismerés koronázta azokat. Számos egyetem disztudori oklevéllel tisztelte őt meg, és számos tudós társaság tagjául megválasztá. Így a magyar tud. akadémia 1846-ban tekintettel arra, hogy Mittermaier a magyar büntető joggal is foglalkozott, és a legutóbbi büntető törvény codificatióját is érdeklél kísérté, a jogtudományi osztály kültagjául választá. Mellét számos nagy és lovag kereszt ékesíté. Tudorságának 50. évét egész Európa megünnepelte. 1867-ben mellhártyagyulladás lepte meg, mihez még szivbaj is járult. Halála azon évi augusztus 28-kán következett be. Nem alkotott új rendszert, nem fedezett fel régi okmányokat, de miután művei a jogtudomány általánosítására és terjesztésére nagy befolyással voltak, neve is örökemlékü leend.

(Görög- és Törökország statistikájához.) Görögország 910 □ mrföldnyi területtel bir, s 1.348,522 lakossal, és így 1481 lélek jut egy □ mértföldre, a joniai szigetek 47 □ mértföldnyi területtel és 251,712 lakossal birván, egy □ mértföldön 5316 lakost számitanak. A hadsereg 1866-ban 561 tisztból, 2125 altisztből és 8774 közből állott, de a most szentesített törvényjavaslat szerint a sereg 31,300 főre emeltek. (14,300 serezed 17,000 tartalék.) A tengeri hadsereg 1866-ban 1 fregatte, 2 corvette, 1 csavargőzös és 26 kisebb járműből állott. Törökország ázsiai birtokaival és afrikai dependentiáival 40—42 millió lakossal bir, rendes hadserege 100,000 emberből, flottája 185 hajóból (2370 ágyuval) áll. — Innét nem nehéz az erők arányaira következtetést vonni.

TARTALOM: Rendeleti tervezet a polgári törvénykezési rendtartást tárgyazo 1868. LIV. törv. czikk életbeléptetése, s az erre szükséges átmeneti intézkedések tárgyában. — Nemzetjogi vizsgálódás a semleges állam lobogójának jelentőségéről és a tengeri ostromzárlatról. (Vége.) Dr. Degen Gusztávtól. — Pénzügyi törvényszékek. — Ipar-állapotok és ipartörvény. (Vége.) Streitmunn Józseftől. — Gyilkossági eset. Csatskótól. — Különfelek. — Melléklet: egy fél iv curiai ítéletek.

Felelős szerkesztő: Dr. DÁRDAY SÁNDOR.